

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

До захисту допущено

Завідувач кафедри

(підпис)

(ініціали, прізвище)

«__» _____ 2015 р.

Дипломна робота
освітньо-кваліфікаційного рівня «Спеціаліст»

з напрямку підготовки (спеціальності) 7.02030304 «Переклад»

на тему Особливості наративної організації англomовного модерністського
тексту та його передачі при перекладі

Виконав (-ла): студент (-ка) 5 курсу, групи ЛА-41с

Баранов Святослав Юрійович

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Керівник к.філ.н, доцент, Глінка Н.В.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Консультант к.філ.н, доцент, Глінка Н.В.

(назва розділу)

(вчені ступінь та звання, прізвище, ініціали)

(підпис)

Рецензент _____

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис)

Засвідчую, що у цій дипломній
роботі немає запозичень з праць
інших авторів без відповідних
посилань

Студент _____

(підпис)

Київ – 2015 року

ВСТУП

Дана робота присвячена вивченню способів наративної організації англomовного модерністського тексту та їх передачі при перекладі. Культурна течія модернізму виникла на початку ХХ ст. як хвиля творчого протесту проти застарілих та лицемірних соціальних та культурних догм, створивши революцію у літературі та живописі. Літератори-модерністи розробили унікальні художні засоби сприйняття та відтворення дійсності, що у їх творах зображувалась крізь призму внутрішнього світу людини. В цій роботі досліджуються твори таких видатних представників течії модернізму, як Джеймс Джойс, Вірджинія Вулф та Вільям Фолкнер, а саме, їх наратологічна організація – те, яким чином побудовано оповідь. Іншим аспектом дослідження є зіставний аналіз оригінальних англomовних текстів романів цих авторів та їх перекладів українською, що має на меті виявити особливості інтерпретації наративних технік на тлі принципових відмінностей цих мов.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що наратологія – порівняно молода наука (60-80 рр. ХХ ст.), тому принцип застосування наратологічного аналізу стосовно текстів є потенційно перспективним. Досліджуючи такий багатий у наратологічному вимірі матеріал, як англomовний модерністський текст, можна поповнити теоретичну базу цієї науки, що дозволить детальніше вивчати твори як епохи, що передувала модерністам, так і наступного покоління, розкриваючи все нові нюанси відношень між автором твору та його читачем. З лінгвістичної ж точки зору, враховуючи мізерну кількість перекладів модерністських романів українською, проблематика переходу феноменів на кшталт «потому свідомості» з однієї мови в іншу є фактично невивченою.

Метою даного дослідження є вивчення наративної організації англomовного модерністського тексту, визначення її характеристик та сутності, а також проведення порівняльного аналізу текстів мовами оригіналу та перекладу.

Об'єкт дослідження – наративна організація текстів англомовних письменників-модерністів, наративи, що формують її структуру.

Предмет дослідження – особливості наративної організації англомовного модерністського тексту та його передачі при перекладі.

У процесі вивчення літератури за темою дослідження та аналізу фактичного мовного матеріалу було застосовано наступні **методи дослідження**:

1. *метод дедукції* – в роботі спочатку було розглянуто загальні положення про текст та художній текст, проаналізовано модерністський текст і лише після цього було проведено дослідження його наративної організації.

2. *метод аналізу та синтезу* – щоб визначити структуру та ознаки наративної організації було спочатку досліджено її складові – наративи та нарації – об'єднавши отримані факти, було зроблено висновки про сутність наративної структури;

3. *метод класифікаційного аналізу* – в нашій роботі ми систематизували та інтерпретували структурні, семантичні та функціональні особливості аналізованих одиниць – наративів;

4. *порівняльний аналіз* – ми здійснювали порівняння різних дефініцій тексту та художнього тексту, визначаючи спільні і відмінні риси;

5. *структурний метод* – в нашій роботі ми розглядали структуру тексту та його складових;

6. *описовий метод* – в нашій роботі ми надали опис сучасного стану вивчення наратології та її функцій в контексті мовних практик;

7. *метод суцільної вибірки* – за допомогою вибіркового дослідження було проведено аналіз перекладу наративів у романах англійських модерністів.

8. *метод кількісного аналізу* – елементи кількісного аналізу були застосовані з метою відсоткового відображення застосованих перекладацьких

стратегій у процесі відтворення англомовних наративних конструкцій українською мовою.

Для досягнення мети нашого дослідження ми поставили перед собою наступні **завдання**:

- проаналізувати наявні визначення термінів «нараторологія» та «наратив» і розглянути наявні типології цих явищ;
- вивчити структуру нараторології і наративу, та як саме вона впливає на їх функціонування;
- дослідити наративну організацію англомовного модерністського тексту та її структурні елементи – наративи;
- проаналізувати сучасні тенденції в перекладі романів англійських модерністів, виявити особливості та труднощі, що виникають при перекладі;
- на матеріалі оригінальних текстів та перекладів визначити особливості передачі наративних структур у перекладі;

Матеріалом нашого дослідження є романи «Портрет художника замолоду» Джеймса Джойса (оригінальний текст та переклад М. Прокопович), «Хвилі» Вірджинії Вулф (оригінал та переклад А. Позднякової) та «Світло в серпні» Вільяма Фолкнера (оригінал та переклад О. Короля) загальним обсягом більше 1500 сторінок. З цього масиву методом суцільної вибірки було виокремлено 600 наративних одиниць.

Теоретична значущість даної курсової роботи визначається тим, що її основні положення можуть бути використані у дослідницьких роботах з нараторології в цілому, та в дослідженнях наративної складової модерністських текстів зокрема, а результати дослідження перекладу наративних структур можуть слугувати теоретичною базою для подальших перекладів.

Практичне значення роботи визначається можливістю теоретичного і практичного використання її матеріалів і висновків у ході вивчення наукових курсів нараторології та літературознавства. Дане дослідження може послужити основою під час теоретичних і практичних досліджень англомовних

нарративів, а також стати орієнтиром для майбутніх перекладачів модерністських текстів.

Апробація результатів роботи. Основні положення і результати дослідження були предметом наукових доповідей та обговорень на двох конференціях: XIV All-Ukrainian StudentsScientificResearch Internet Conference «InnovationsinScienceandTechnology» (Київ, квітень 2015), Міжнародна студентська конференція «Людина як суб'єкт міжкультурної комунікації: сучасні тенденції у філології, перекладі та навчанні іноземних мов» (Київ, травень 2015).

Структура дипломної роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з цих розділів, загальних висновків, резюме англійською мовою, списку використаної літератури та додатків.

SUMMARY

This paper deals with the narrative organization of the English modernist text, its structure and characteristic features.

The first part of the research mostly covers the theoretical points concerning the text as a linguistic notion, the literary text and the modernist prose text. The latter, serving as a research material for this project is characterized as a complex adapted integral literary product which is characterized by its aesthetic parameters realized through the language means.

The second part is devoted to the science of narratology and to its primary notions – narration, narrative and narrator. Narratology is thus defined as a system of abstract conceptual knowledge that studies the narration as the basis of any literary text.

The theoretical basis accumulated in the aforementioned parts is used to conduct the narratologic and linguistic analysis of selected novels by J. Joyce, V. Woolf, W. Faulkner and their Ukrainian translations in the third part. The results of the analysis show that the most widespread linguistic transformation used to interpret the narrative units in the modernist texts is substitution. Among all the types of substitution the substitution of a part of speech or a sentence member was the most commonly used. The research provides solid grounds to claim that the translations of the English modernist writers into Ukrainian are of a sufficient quality and transfer the communicative intentions and narrative techniques coined by authors on a decent level.

This paper may be of a good use for the further theoretical research in narratology, the study of literature and linguistics. It also contains the theoretical information exploitable for didactic purposes.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Англомовний модерністський текст. Теоретичні засади дослідження	7
1.1. Текст як об'єкт лінгвістичного дослідження, його форми та структура.....	7
1.2. Структура, організація та форми художнього тексту	15
1.3. Особливості модерністського тексту	20
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	25
РОЗДІЛ 2. Наративні техніки у англомовних модерністських текстах	26
2.1. Наратологія: загальна характеристика та об'єкти дослідження	26
2.2. Наративні техніки англомовних модерністів	32
2.3. Наратологічний аспект перекладу	40
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	55
РОЗДІЛ 3. Особливості передачі наративної організації англомовного модерністського тексту при перекладі.....	56
3.1. Україномовні переклади романів англійських модерністів: сучасний стан, особливості, проблеми, тенденції та перспективи.....	56
3.2. Наратологічний та лінгвістичний аналіз англомовного модерністського тексту	58
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3	68
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	69
SUMMARY	72
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	73
Додаток 1. Наративні конструкції англомовного модерністського тексту та їх переклад (Джеймс Джойс – «Портрет митця замолоду»).....	79
Додаток 2. Наративні конструкції англомовного модерністського тексту та їх переклад (Вільям Фолкнер – «Світло у серпні»)	100
Додаток 3. Наративні конструкції англомовного модерністського тексту та їх переклад (Вірджинія Вулф – «Хвилі»).....	119
Додаток 4. Синтаксичні трансформації, використані при перекладі наративних конструкцій англомовного модерністського тексту українською	133
Додаток 5. Синтаксичні трансформації заміни, використані при перекладі наративних конструкцій англомовного модерністського тексту українською	134